

N:o 20.

Af herr **Lindley**, om skrifvelse till Kungl. Maj:t angående ändrade grunder för val af sjömanshusdirektion m. m.

Enligt sjölagen har fartygsbefälhafvaren rätt att i en mängd fall ådöma bestraffning för ombord — af besättningen eller enskilda medlemmar af densamma — begångna förseelser. Denna bestraffningsrätt måste i allmänhet anses såsom mindre lämplig, då det merendels är den, mot hvilken förseelsen har begåtts, som här uppträder såsom både åklagare och domare. Visserligen finnes i sjölagen en bestämmelse mot missbruk af denna befälhafvarens rätt att bestraffa, men svårigheten för den enskilde att beifra öfverträdelser gör denna paragraf nästan värdelös.

De som närmast ha att öfvervaka och kontrollera dessa förhållanden äro sjömanshusombudsmännen i riket och Sveriges konsuler utomlands. Med allt erkännande åt de aktningsvärda ansatser till opartiskhet, som sjömanshusombudsmännen på många platser ha sökt att prestera, så är det likväl ett faktum att dessa ombudsmän äro underordnade och antagna af sjömanshusdirektionerna, hvilka *uteslutande* bestå af skeppsredare och befälhafvare. En genomgripande representationsförändring i sjömanshusdirektionernas sammansättning vore därför att betrakta som en välbehöflig reform.

Befräftande konsulerna så äro dessa oftast själfva intresserade i sjöfarten och stå vanligtvis som redare, befraktare, mäklare eller skeppsklararare m. m. i intressegemenskap med fartygets ägare eller befälhafvare. Dessutom äro konsulerna på många ställen totalt obekanta med svenska språket, hvarför de ha svårt att sätta sig in i af sjöfolket framställda klagomål.

Sjöfolket kan alltså icke på något af dessa håll, annat än undan-

tagsvis, påräkna ett välbehöfligt stöd, utan äro hänvisade till att själfva skaffa sig juridisk upprättelse som de kunna.

De som i någon mån känna till sjöfolkets karaktärsegenskaper veta emellertid alltför väl, hvilken obenägenhet som där finnes för att på detta sätt skaffa sig rättelse. Gäller tvisten t. ex. afdrag å en sjömans intjänta lön, är han, äfven om han så ville, förhindrad att skaffa sig juridiskt biträde eller uttaga stämning, till följd af brist på medel och svårigheten att uppehålla sig i förväntan på att oafkortadt utfå sitt tillgodohafvande. Tager han å andra sidan emot sin afräkning samt mönstrar af från fartyget, så har han ju däriigenom afsagt sig alla vidare anspråk på fartyget. För öfrigt är sjöfolket, då de efter någon tids resa komma hem, mera att likna vid lössläppta fåglar, hvars största önsknigar gå ut på att så snart som möjligt utfå sina tillgodohafvanden och blifva helt fria.

Samma förhållanden göra sig äfven gällande vid de fall af personligt öfvervåld m. m., som tyvärr ej så sällan förekomma å svenska fartyg mot det underordnade manskapet. För att få rättelse kräfvades att den förorättade anhängiggör åtal, bereder sig på att stanna i land, skaffar sig juridiskt biträde samt tillser att vittnena icke skingras förr än de haft tillfälle att aflägga sitt vittnesmål. Detta är nästan en ren omöjlighet för en å fartyg anställd underordnad att åstadkomma, och till följd häraf har den känslan alltmera fått öfverhand hos sjöfolket, att lagarne äro gjorda så, att de gifva fördelar för de öfverordnade gentemot de underordnade. Ännu mera anledning till dylika reflexioner få de, hvarom här är fråga, genom att se huru det tillgår vid motsatta förhållanden, då t. ex. en underordnad har öfverfallit en befälhafvare. Tillvägagångsättet är då högst enkelt, den felande blir helt enkelt anmäld hos polisen, och sedermera ombesörjes hela åtalet af polismyndighet och allmän åklagare. En anmälan till polismyndigheterna om öfvervåld mot underordnad har undertecknad veterligt aldrig upptagits eller beifratts, utan att det har varit både af färskt datum och af särskildt uppseendeväckande art. Orsaken till detta sakförhållande torde kanske hufvudsakligast tillskrifvas sjölagen, hvars strafflatituder gå mycket högt, då det är fråga om förseelser af underordnade mot öfverordnade, men som vid motsatta förhållandet stanna vid böter, där ej gärningen efter allmän lag bör beläggas med strängare straff.

Har händelsen inträffat under resan eller i utländsk hamn, så är det ju konsulns skyldighet att taga hand om saken, förutsatt att besättningen får möjlighet att därom framställa en anmälan. Huru det tillgår i dylika fall, visar följande.

Social-Demokraten innehöll under september månad förlidet år ett från en sjöman å ångfartyget »Vidar» i Viborg afsändt bref af följande lydelse:

»En sorglig händelse timade ombord på »Vidar» den 30 juli. Mässpojken Erik Hallberg, hemmahörande i Göteborg, Masthuggs församling, hoppade öfver bord på middagen och drunknade. Anledningen var den misshandel han rönt af befälet ombord.

På hemvägen från Alexandria hade befälet varit särskildt svårt emot honom. Till att börja med var det ovet och gräl på honom, sedan blef det misshandel. Andra styrman H. Sjögren hade kallat honom in till sig i hytten och befallt honom hämta vatten. När gossen kom med vattnet fick han två örfilar af andra styrmannen. Orsaken skulle varit att han talat vid några kamrater innan han kom åter. Af tredje maskinisten Ståhl hade han blifvit lofvad smörj, och gossen var ständigt i ängslan för detta. Han begärde afmönstring på hemresan, men så fick han påökt så han stannade. I Viborg begärde han på nytt att få mönstra af, emedan befälet var så elakt mot honom, men blef då nekad.

Den 30 juli på middagen var förste maskinisten inne i hytten och slog gossen. Kokerskan hörde hur gossen ropade: Slå inte mera, mäster! Så kom mäster ut och strax därefter mässpojken, den senare blödande svårt ur näsan. Man trodde att gossen skulle gå för öfver, men i stället gick han ned på en pråm och hoppade i sjön och drunknade. En af de kvinnliga tjänarne sprang till mässen och ropade att mässpojken hoppat i sjön, men fick till svar: Låt honom ligga!»

»I lördags begrafdes gossen, och det är hans kamrater, som bedt Social-Demokraten taga in det här. Förhör lär också hållas om saken, men sjölagen är ju ett mönster af »rättvisa», så det blir väl ingen ordentlig vidräkning med gossens plågoandar.»

Det sista stycket är tidningens egna reflexioner, hvilka dock visat sig vara fullt korrekta; ty *ännu har icke någon af myndigheterna föranstaltad undersökning kommit till stånd*. Vid förfrågan hos kommerskollegium, huruvida någon sjöförklaring eller rapport dit inkommit, har svarats nej, och likaledes förklarar man sig där icke ha någon skyldighet att vidtaga åtgärder. »Målsägaren är död», och då ingen annan målsägare finnes förfaller saken.

Liknande fall påpekades under förra riksdagen i samband med en då inlämnad sjölagsändringsmotion.

Ett dylikt tillstånd måste dock förefalla allt annat än tillfredsställande. Samhället är skyldigt att tillse, det icke sådana gluggar

finnas i dess rättsväsende, att nästan uppenbara brott och förseelser kunna få företagas och bortglömmas därför, att det saknas ett organ för att öfvervaka dylika missförhållanden och för att anställa åtal, då så kan anses behöfligt.

Denna brist är så mycket mera kännbar, som samhället genom sjölagen har öfverflyttat en anseelig portion juridisk domsrätt på enskilda personer och samtidigt iklädt sig juridisk och moralisk skyldighet att öfvervaka, det ingen orättvisa tillfogas dem, som på så sätt öfverlämnas åt privat rättsskipning.

Enligt vårt förmenande sker detta öfvervakande bäst genom sjömanshusdirektionernas omläggning på en bredare och mera demokratisk grundval; genom instruktioner för sjömanshusombudsmännen och konsulerna att vid afmönstringar undersöka misstänkta fall eller där anmälan eller klagomål sker, genom förhör af parterna söka utreda saken samt med skyldighet att till kungl. kommerskollegium inrapportera alla sådana fall, som kunna blifva föremål för rättslig pröfning. Hufvudvikten måste dock läggas vid att kungl. kommerskollegium får sig ålagdt att anställa åtal, där förseelser af ofvan antydd art blifvit begångna. Detta öfvervakande utesluter ingalunda behovet af sjölagens reformerande i dit hörande stycken.

Med stöd af hvad som här blifvit anført får undertecknad härmed hemställa:

att Riksdagen ville i skrifvelse till Kungl. Maj:t anhålla om förslag,

dels att sjömanshusdirektionerna måtte utses så, att äfven sjöfolket får ett skäligen inflytande på deras sammansättning;

dels att befogetheten och skyldigheten för sjömanshusombudsmän, konsulerna och i sista hand kommerskollegium att öfvervaka och vid behof rättsligt inskrida mot förmäns missbruk af sin befälsrätt måtte väsentligt ökas till verksamt skydd för underordnade mot öfvergrepp.

Stockholm den 20 januari 1909.

C. G. Lindley.

I motionen instämma:

<i>A. J. Christiernson.</i>	<i>E. A. Leksell.</i>	<i>Knut A. Tengdahl.</i>
<i>N. A:son Berg.</i>	<i>J. A. Wallin.</i>	<i>K. A. Borg.</i>
<i>Sven Linders.</i>	<i>Hj. Rissén.</i>	<i>G. A. Rundgren.</i>
<i>Joh. Åberg.</i>	<i>L. J. Carlsson.</i>	<i>J. Hasselquist.</i>
<i>E. C. Kropp.</i>	<i>C. E. Svensson.</i>	<i>O. H. Waldén.</i>
<i>A. C. Lindblad.</i>	<i>Gustaf Strömberg.</i>	<i>Sven Persson.</i>
<i>Emil Kristensson.</i>	<i>Ernst Söderberg.</i>	<i>Aug. Nilsson.</i>
<i>Bernh. Eriksson.</i>	<i>A. Thylander.</i>	<i>Herm. Lindqvist.</i>
	<i>Ernst Blomberg.</i>	
